

Orolova Gulsevar Mengniqul qizi

E-mail: gulsevarorolova77@gmail.com

Salomova Lobar Saloxiddinovna

E-mail: lobarsalomova69@gmail.com

Termiz davlat universiteti talabalari

ANNOTATSIYA: Suv resurslarining kamayishi bugungi kunda global ekologik muammolardan biri hisoblanadi. Aholi sonining o'sishi, sanoatlashuv jarayonlari, iqlim o'zgarishi va suvdan noto'g'ri foydalanish natijasida chuchuk suv zaxiralari keskin kamayib bormoqda. Ushbu maqolada suv resurslarining kamayish sabablari, ularning atrof-muhit va inson hayotiga ta'siri hamda barqaror foydalanish yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, suvni tejash va samarali boshqarish bo'yicha zamonaviy yondashuvlar yoritiladi.

KALIT SO'ZLAR: suv resurslari, suv tanqisligi, barqaror rivojlanish, iqlim o'zgarishi, ekologiya, suv tejash, atrof-muhit, suv boshqaruvi.

АННОТАЦИЯ: Сокращение водных ресурсов является одной из глобальных экологических проблем современности. Рост численности населения, индустриализация, изменение климата и нерациональное использование воды приводят к резкому уменьшению запасов пресной воды. В данной статье рассматриваются причины сокращения водных ресурсов, их влияние на окружающую среду и жизнь человека, а также пути устойчивого использования. Также освещаются современные подходы к экономии и эффективному управлению водными ресурсами.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Водные ресурсы, нехватка воды, устойчивое развитие, изменение климата, экология, экономия воды, окружающая среда, управление водными ресурсами.

ABSTRACT: The reduction of water resources is one of the major global environmental issues today. Population growth, industrialization, climate change, and the irrational use of water are leading to a significant decrease in freshwater supplies. This article examines the causes of water resource depletion, its impact on the environment and human life, as well as ways of sustainable use. It also highlights modern approaches to water conservation and efficient management.

KEYWORDS: Water resources, water scarcity, sustainable development, climate change, ecology, water conservation, environment, water management.

ASOSIY QISM

Suv resurslari inson hayoti va barcha tirik organizmlar uchun eng muhim tabiiy boyliklardan biri hisoblanadi. Yer yuzasining katta qismi suv bilan qoplangan bo'lsa-da, uning juda kichik qismi — ya'ni chuchuk suv inson foydalanishi uchun yaroqlidir. So'nggi yillarda dunyo miqyosida suv resurslarining kamayishi keskin muammoga aylanib bormoqda. Bunga asosiy sabablar sifatida aholining tez o'sishi, sanoatning kengayishi, qishloq xo'jaligida suvdan ortiqcha foydalanish va iqlim o'zgarishi ko'rsatiladi.

Aholi sonining ko'payishi suvga bo'lgan talabni ham oshirmoqda. Shaharlar kengayishi, yangi sanoat korxonalarining paydo bo'lishi va maishiy ehtiyojlarning ortishi suv iste'molini bir necha barobar oshirdi. Ayniqsa, ichimlik suvi taqchilligi ko'plab hududlarda dolzarb muammoga aylangan. Ba'zi mamlakatlarda aholining toza ichimlik suvidan yetarli darajada foydalanmasligi sog'liq muammolarini ham keltirib chiqarmoqda.

Qishloq xo'jaligi suv resurslarining eng katta iste'molchisi hisoblanadi. Sug'orish tizimlarining eskiligi va suvdan samarasiz foydalanish natijasida katta miqdordagi suv behuda sarflanadi. Ayrim hududlarda an'anaviy sug'orish usullari qo'llanilishi tuproq sho'rlanishi va yerlarning unumdorligi pasayishiga ham olib kelmoqda. Bu esa suv resurslaridan yanada ko'proq foydalanishga majbur qiladi va muammoni chuqurlashtiradi.

Sanoat tarmoqlarida ham suv juda katta hajmda ishlatiladi. Zavod va fabrikalarda ishlab chiqarish jarayonlarida suv sovutish, yuvish va texnologik jarayonlar uchun qo'llaniladi. Afsuski, ko'plab korxonalarda ishlatilgan suv tozalanmasdan tabiatga qaytariladi, bu esa suv havzalarining ifloslanishiga olib keladi.

Iqlim o'zgarishi ham suv resurslariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Global isish natijasida muzliklar erishi, yog'ingarchilik rejimining o'zgarishi va qurg'oqchiliklarning ko'payishi kuzatilmoqda. Bu esa daryo va ko'llarning suv hajmini kamaytirib, suv balansining buzilishiga olib kelmoqda.

MUAMMOLAR VA UNING TAHLILI

Suv resurslarining kamayishi bilan bog'liq asosiy muammolardan biri — suvning hududlar bo'yicha notekis taqsimlanishidir. Ba'zi hududlarda suv yetarli bo'lsa, boshqa joylarda keskin tanqislik kuzatiladi. Bu esa ijtimoiy va iqtisodiy tengsizlikni kuchaytiradi. Yana bir muhim muammo — suvning ifloslanishi. Maishiy chiqindilar, sanoat oqovalari va qishloq xo'jaligida ishlatiladigan kimyoviy o'g'itlar

suv havzalariga tushib, uning sifatini yomonlashtirmoqda. Natijada ichimlik suvi sifatining pasayishi aholi salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu holat oshqozon-ichak kasalliklari, yuqumli kasalliklar va boshqa sog'liq muammolarini keltirib chiqarmoqda.

Suvdan noto'g'ri foydalanish ham katta muammo hisoblanadi. Ko'plab hududlarda suvni tejash madaniyati yetarli darajada shakllanmagan. Keraksiz sug'orish, suv quvurlaridagi yo'qotishlar va texnik nosozliklar katta miqdorda suv isrof bo'lishiga olib keladi. Bu esa mavjud suv resurslarining tez tugashiga sabab bo'ladi. Iqlim o'zgarishi natijasida yuzaga kelayotgan qurg'oqchiliklar ham muammoni yanada kuchaytirmoqda. Ayrim daryolar yoz oylarida qurib qolmoqda yoki suv miqdori keskin kamaymoqda. Bu qishloq xo'jaligi hosildorligiga salbiy ta'sir qilib, oziq-ovqat xavfsizligini ham xavf ostiga qo'yimoqda.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, suv muammosi faqat tabiiy omillar bilan emas, balki inson faoliyati bilan ham bevosita bog'liqdir. Agar suv resurslaridan oqilona foydalanish tizimi joriy etilmasa, kelajakda suv tanqisligi yanada keskinlashishi mumkin. Shu sababli zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, tomchilatib sug'orish tizimlarini kengaytirish, sanoat korxonalarida suvni qayta ishlash texnologiyalarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Umuman olganda, suv resurslarining kamayishi global muammo bo'lib, uni hal qilish uchun xalqaro hamkorlik, davlat siyosati va aholining ekologik madaniyatini oshirish zarur hisoblanadi.

xulosa va foydalanilgan adabiyotlar Suv resurslarining kamayishi bilan bog'liq eng asosiy muammo — chuchuk suv zaxiralarining tez sur'atlarda qisqarib borishidir. Yer yuzida suv ko'p bo'lsa-da, uning juda kichik qismi ichimlik va xo'jalik uchun yaroqli hisoblanadi. Aholi sonining ortishi va iqtisodiy rivojlanish natijasida suvga bo'lgan talab keskin oshmoqda, bu esa mavjud resurslarga bosimni kuchaytirmoqda.

Yana bir muhim muammo — suvning ifloslanishidir. Sanoat korxonalari, maishiy chiqindilar va qishloq xo'jaligida ishlatiladigan kimyoviy moddalar daryo, ko'l va yer osti suvlariga tushib, ularning sifatini pasaytirmoqda. Bu holat ichimlik suvi tanqisligini yanada kuchaytiradi va inson salomatligi uchun jiddiy xavf tug'diradi. Ayniqsa, tozalanmagan oqova suvlarning tabiatga chiqarilishi ekologik muvozanatni buzadi.

Suv resurslaridan samarasiz foydalanish ham dolzarb muammolardan biridir. Ko'plab hududlarda eskirgan sug'orish tizimlari qo'llanilishi natijasida katta miqdorda suv isrof bo'ladi. Tomchilatib sug'orish kabi tejamkor texnologiyalar yetarli darajada joriy etilmaganligi muammoni yanada chuqurlashtiradi. Iqlim o'zgarishi natijasida yuzaga kelayotgan qurg'oqchiliklar ham suv tanqisligini kuchaytirmoqda. Yog'ingarchilik rejimining o'zgarishi, muzliklarning erishi va daryolarning qurib

borishi suv balansining buzilishiga olib kelmoqda. Bu esa qishloq xo'jaligi, ayniqsa, sug'oriladigan yerlar unumdorligiga salbiy ta'sir qiladi.

XULOSA

Suv resurslarining kamayishi bugungi kunda nafaqat ekologik, balki ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham eng dolzarb global muammolardan biri hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ushbu muammoning asosiy sabablari inson faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lib, aholi sonining ortishi, sanoatlashuv jarayonlari, qishloq xo'jaligida suvdan samarasiz foydalanish hamda iqlim o'zgarishi suv tanqisligini kuchaytirmoqda. Shuningdek, suvning ifloslanishi, eskirgan sug'orish tizimlari va suv resurslarini boshqarishdagi kamchiliklar mavjud vaziyatni yanada og'irlashtirmoqda. Bu holat nafaqat ichimlik suvi taqchilligini yuzaga keltiradi, balki inson salomatligiga, qishloq xo'jaligi unumdorligiga va iqtisodiy barqarorlikka ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Muammoni hal qilish uchun suvni tejash madaniyatini rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish (tomchilatib sug'orish, suvni qayta ishlash tizimlari), sanoat chiqindilarini nazorat qilish hamda ekologik ongni oshirish zarur. Bundan tashqari, davlatlararo hamkorlikni kuchaytirish va suv resurslarini adolatli taqsimlash ham muhim ahamiyatga ega. Suv resurslarini asrash va ulardan oqilona foydalanish insoniyatning kelajakdagi barqaror rivojlanishi uchun asosiy shartlardan biridir. Agar hozirgi tendensiyalar o'zgarmasa, kelajak avlodlar jiddiy suv tanqisligi muammosiga duch kelishi mumkin. Suv resurslarining kamayishi bugungi kunda butun dunyo miqyosida keskin dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Bu jarayon asosan inson faoliyati, ya'ni suvdan noto'g'ri va ortiqcha foydalanish, sanoat va qishloq xo'jaligining tez rivojlanishi hamda iqlim o'zgarishlari bilan chambarchas bog'liqdir. Natijada chuchuk suv zaxiralari kamayib, ayrim hududlarda suv tanqisligi kuchayib bormoqda. Muammoning oqibatlarida juda keng qamrovli bo'lib, u nafaqat ekologik tizimlarga, balki inson salomatligi, iqtisodiyot va oziq-ovqat xavfsizligiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, ichimlik suvi yetishmasligi va suvning ifloslanishi aholining turmush darajasini pasaytiradi.

Shu sababli suv resurslarini asrash va ulardan oqilona foydalanish eng muhim vazifalardan biridir. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, suvni tejash madaniyatini shakllantirish va ekologik ongni oshirish orqali bu muammoning oldini olish mumkin. Xulosa qilib aytganda, suv — hayot manbai bo'lib, uni asrab-avaylash har bir insonning burchidir. Faqatgina birgalikdagi harakatlar orqali suv resurslarining barqarorligini ta'minlash mumkin.

1. United Nations (UN Water). *World Water Development Report*.
2. UNESCO. *Water Resources Management and Sustainability Reports*.
3. World Health Organization (WHO). *Drinking-water Quality Guidelines*.
4. FAO (Food and Agriculture Organization). *Irrigation and Water Use in Agriculture*.
5. IPCC. *Climate Change and Water Resources Assessment Reports*.
6. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish qo'mitasi materiallari.
7. Qishloq xo'jaligi va suv xo'jaligi vazirligi ma'lumotlari (O'zbekiston).
8. Global Environmental Outlook (UNEP).
9. Barqaror rivojlanish bo'yicha ilmiy maqolalar to'plami.
10. Ekologiya va suv resurslari bo'yicha darsliklar (universitet o'quv qo'llanmalari).